

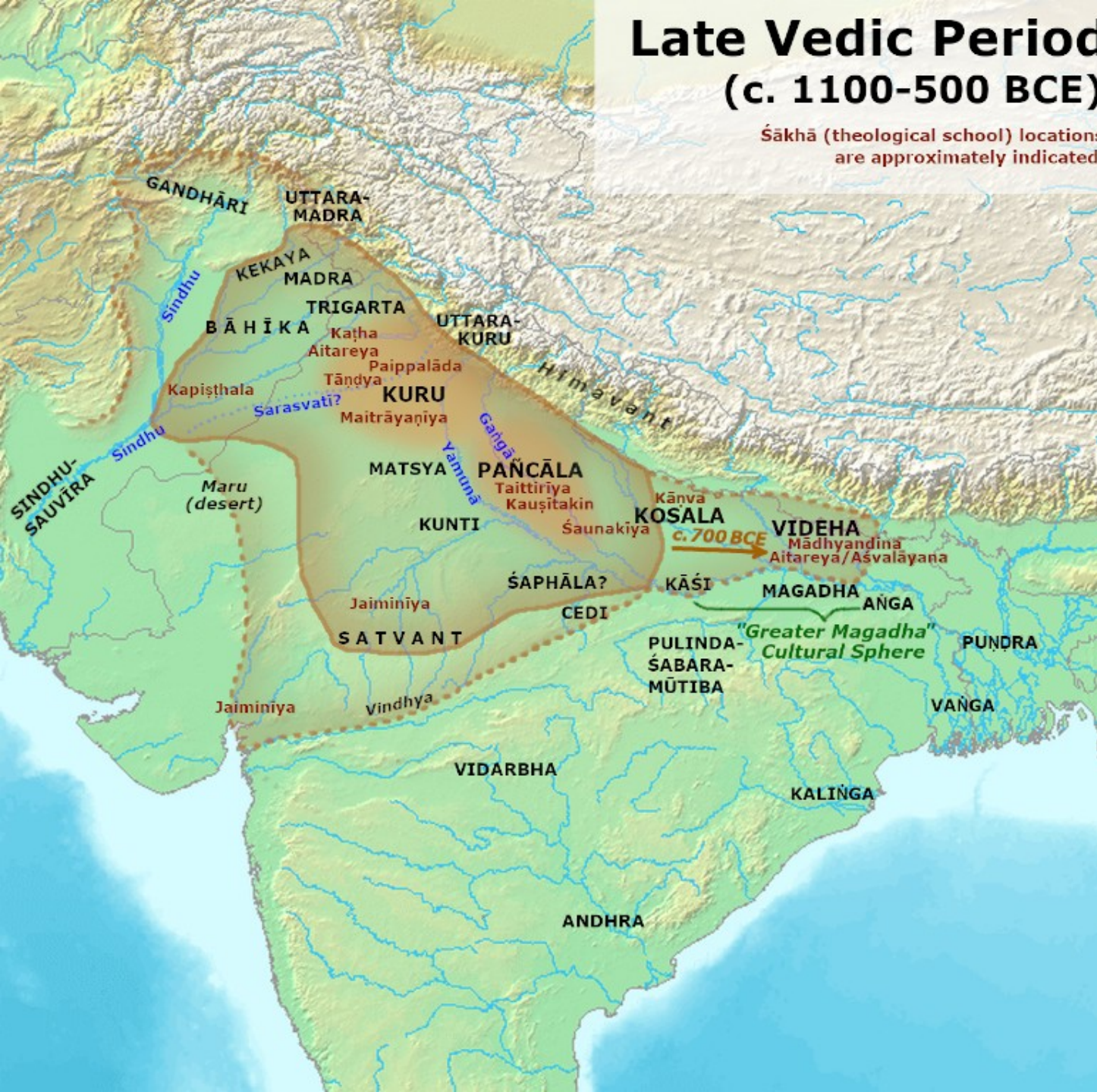
Vojenství starověké Indie

Prameny

- Védské období
 - Védy – **Rgvéda** (hymny), **Atharvavéda** (zaklínadla a magické formule), **Jadžurvéda** (obětní formule), **Sámavéda** (nápěvy) – náboženské texty původně ústně předávané a ústně kodifikované mezi lety 1500 – 500 př. Kr.
 - Eposy – **Mahábhárata** (jádro příběhu spadá do védského období cca 1000 př. Kr., sepání mezi 4. st. př. Kr. – 4st. po. Kr.), **Rámájana** (původ pověsti je také datován do védského období, sepsání pak mezi 4.-2. st. př. Kr. a pozdější dodatky dokonce ve 2. st. po Kr.)
- Maurjská dynastie
 - **Arthaśástra** – patrně Kautilja (zhruba 350-283 př. Kr.)
 - Řecké prameny – **Arriános** (95-175 n. l. – Alexandrova anabase), **Megasthenes** (350-290 př. Kr. – vyslanec na dvore Čandragupty Maurjy - **Indika**), **Curtius Rufus** (1. st. n. l. – Dějiny Alexandra Velikého), **Plutarchos** (46 – 127 n.l. Alexander Veliký)

Late Vedic Period (c. 1100-500 BCE)

Śākhā (theological school) locations are approximately indicated.

Védské období cca. 1500-500 př. n. l.

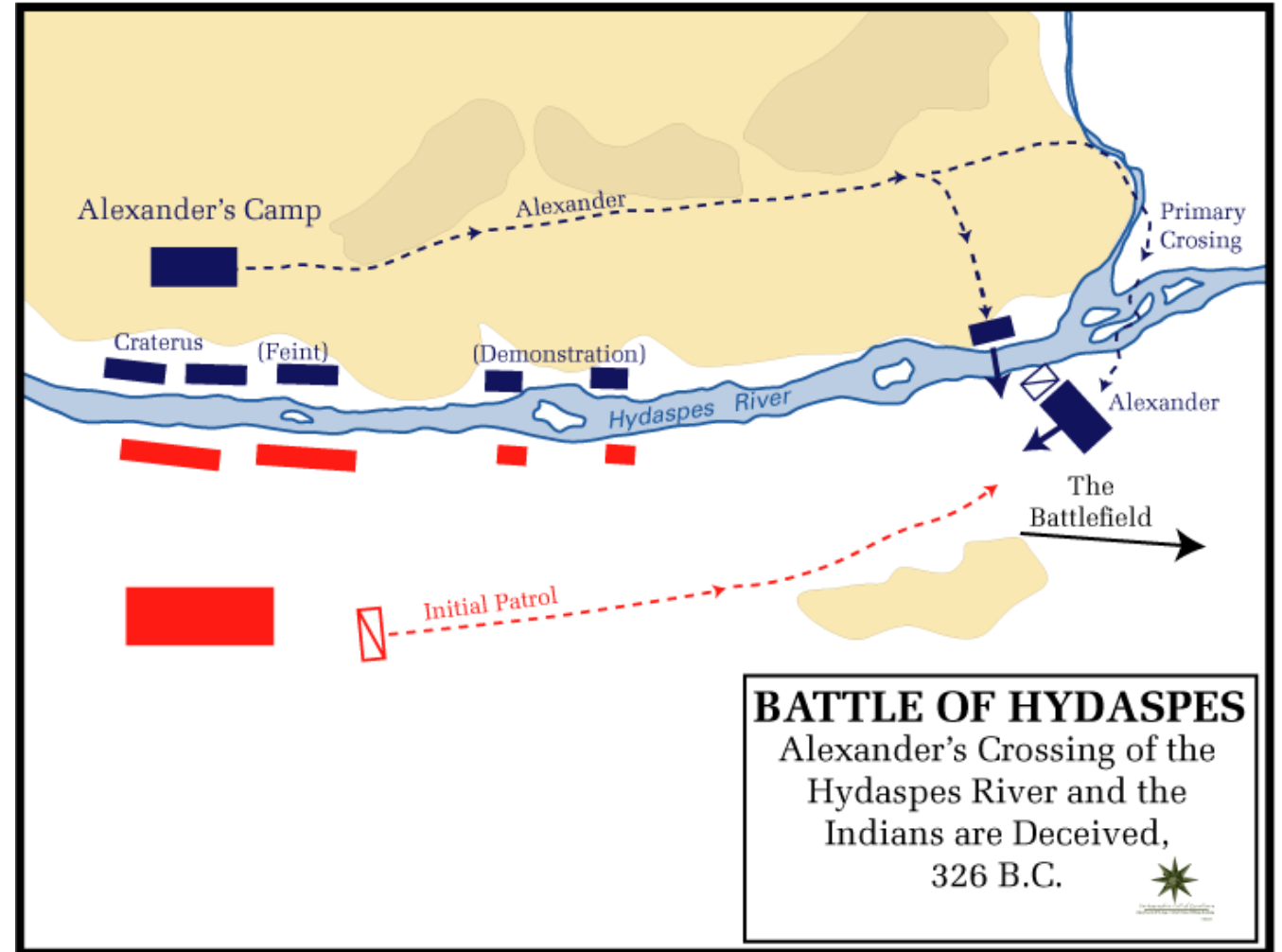
- Společnost se tvořila okolo mocných kmenových náčelníků – **raja** (král) – byl volen radou
- Jejich moc byla omezena kmenovou radou „vznešených mužů“ – **sabha** nebo shromážděním mužů – **samiti**
- Role krále byla hlavně vojenská – zajišťoval vítězství ve válce a chránil svůj kmen
- Při menších výpravách a nájezdech velel vojsku generál - **senani**

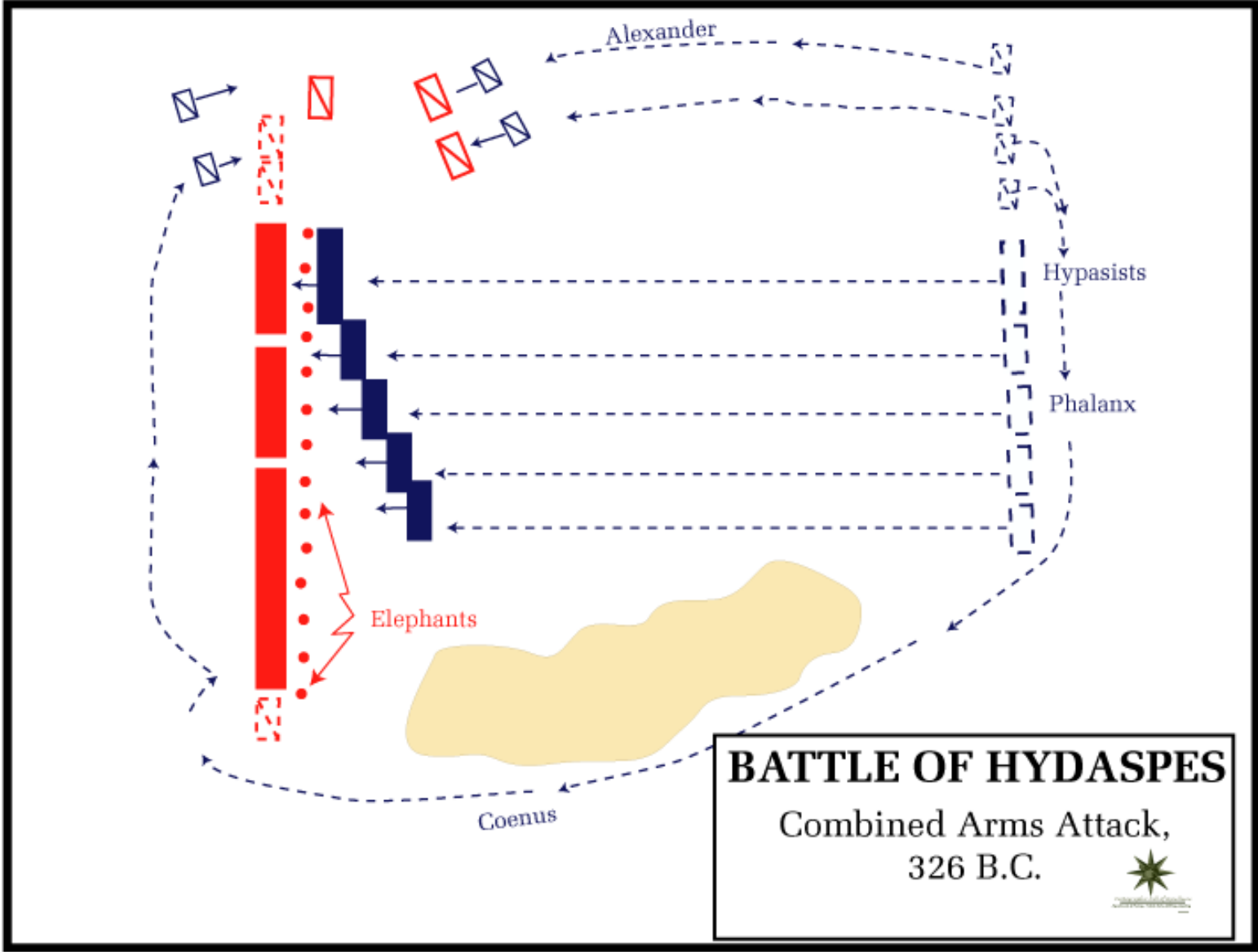
- Základní složkou společnosti byla rodina (**vis**)
- Skupiny rodinných příbuzných vytvářely rody – **grama** (později vesnice), z jejichž řad byli nižší velitele – **gramani**
- Armáda tak byla postavena na rodově kmenové společnosti
 - Vojsko bylo sbíráno z jednotlivých rodin/rodů
- Páteř vojska tvořila pěchota (**patti**)
- Byli najímáni také žoldnéři (**asidandhakaputta**)
- Avšak velký důraz byl kladen na válečné vozy (**rathin**) – ty se začaly objevovat s příchodem Árijů na Indické území
 - Vůz byl známkou vznešenosti a urozenosti, jezdili na něm výše postavení šlechtici z řad urozených mužů
 - Na voze byli kromě samotného střelce také dva „strážci“ – **čakra-raksau**, i oni patřili mezi urozené šlechtice, jeden z nich byl vozatajem

Přípravy konané před bitvou

- Vrchní velitel byl snad volen těsně před bitvou - „Ó hrdinové, vyslechli jste Krišnova slova. Ted nám již zbývá jen připravit naše vojska na válku. Nadešel čas vybrat generála, který bude velet celé naší armádě...“
Mahábhárata
- Velitel pak vybíral vhodné místo ke svedení bitvy
- Konání určitých rituálů či obětí před bitvou – královský obětník **purohita**
 - takovým obřadem mohlo být potvrzení volby generála, kterému byla pomazána hlava posvátnou vodou
- Král či vojenský velitel pronášeli také povzbuzující řeč před bitvou
- Zpívaly se hymny za doprovodu bubnů – **dundubhi, bakura**
- Nemáme specifické popisy bojové strategie – v počátcích asi víc individuální boj, později snad nějaká větší taktika pod rozkazy velitel, kteří veleli menším vojenským oddílům
- Během boje hrály určitou roli zvukové signály, které sloužily k udávání rozkazů pro přesunu oddílů

Bitva u Hydaspés 326 př. Kr.

Velikost jednotlivých vojsk

- Pórovo vojsko - 4000 jezdců, 300 - 1000 vozů, 85 - 200 slonů a 30 000 – 5 0000 pěšáků
- Alexandrovo vojsko – 40 000 pěchota, 5000 – 7000 jezdců

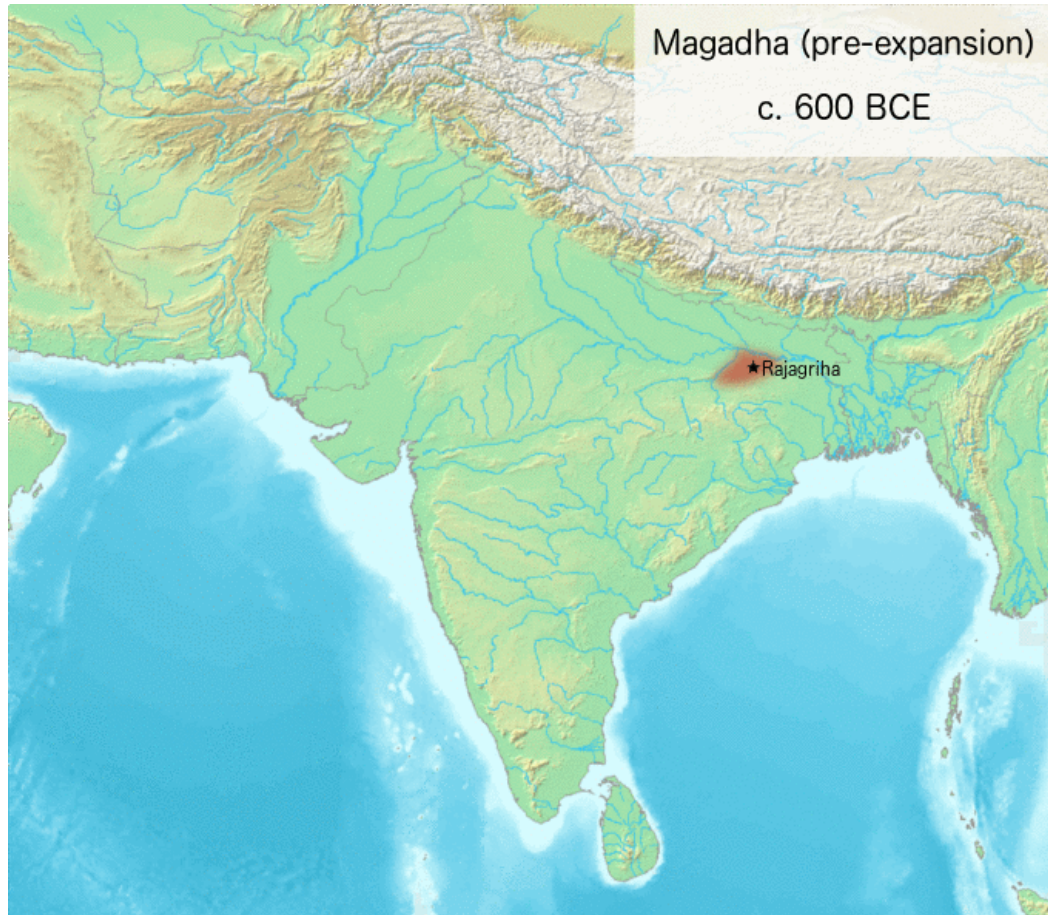
Výsledek bitvy

- V bitvě se ukázal lepší výcvik makedonských jezdců a výborná Alexandrova strategie
- Také jistá neužitečnost (těžkopádnost) indických vozů, které již v tomto období ztratily na svém významu a byly nahrazeny slony jakožto hlavní vojenskou silou a vojenským prostředkem králů a šlechty

„Do rukou Makedoňanů padly válečné vozy i s koňmi, protože se při ústupu ukázaly příliš těžké a v samém boji na blátivém terénu nepoužitelné.“

Arr. V.15

Vojenství za vlády dynastie Maurjů asi 323 – 184 př. n. l.

- Postavení krále se oproti védskému období změnilo – již není omezený kmenovou radou, královský titul se stává dědičným
- Sám král pochází z **kšatrijské** vrstvy
- Není faktickým vlastníkem půdy ve své říši, ale jako ochránce svých obyvatel je oprávněn od nich vybírat dávky
- Kolem panovníka se vytvořila ministerská rada – **mantri-parišad**, která zaujímá stanoviska v otázkách státní správy, ale rozhodující pravomoc má sám král
- Celá země je rozdělena na několik správních celků, v jejichž čele stojí buď guvernér z královské rodiny (**kumára** – princ) nebo místní náčelník, který zná lepe místní poměry

- Dynastie Maurijů byla založena **Čandraguprou Maurjou** (vládl 321-297 př. n. l.). Tento panovník získal moc v oblasti Magadhy, kde před ním vládla dynastie Nandovců. Během krátké doby dobyl většinu severní Indie, vytlačil Řeky v oblasti Paňdžábu a okolo roku 305 př. n. l. porazil Seleuka I. Nikátóra (358-281 př. n. l.), čímž rozšířil svoji říši ještě více na západ. Za Čandraguptovy vlády byla dobyta nejvíce území. V mocenské a expanzivní politice pokračoval také jeho syn **Bindusára** (vládl 298-272 př. n. l.). Avšak největšího rozsahu dosáhla říše až za vlády Čandraguptova vnuka **Ašóky** (vládl 273-232 př. n. l.). Tento panovník rozšířil říši také na západ – o oblast Kalinga, kterou dobyl v roce 260 př. n. l.

Ašóka

- Po dobytí Kalingy začal Ašóka hlásat politiku nenásilí. V jednom ze svých skálních nápisů prohlašuje, že je mu líto každého zmařeného života, který byl při dobývání ztracen. Budhisticke prameny v tomto spatřují Ašókův přechod k buddhismu, je však dost možné, že Ašóka sledoval spíše politické než náboženské cíle, a sice, že jeho říše již dosáhla takových rozměrů, že nebylo možné ji spravovat pouze vojenskou silou. Proto mohla být cesta nenásilí – dharmy, vhodnějším prostředkem, jak udržet říši pohromadě a lidem tak poskytnout sociální jistoty

Dobytí Kalingy a hlásání dharmy

- *„Když byl bohům milý král Prijadaršin pomazán osm let, byla dobytá Kalinga. Půldruhého sta tisíc lidí bylo odvečeno, sta tisíce tam byly zabity a mnohokrát více jich zahynulo. Nyní, po tom, když byla dobytá Kalinga, se bohům milý horlivě snaží o provozování dharmy. Tak bohům milý lituje, že dobyl Kalingu. Neboť bohům milý považuje zabíjení, smrt nebo odvlékání lidí při dobývání nezávislé [země] za velice bolestné a politováníhodné. [...]“* Ašóka, 13. skalní nápis

Dharma

- Dharma – šlo o jistý společenský postoj, soucit nejen vůči lidem, ale také všemu živému, hlásání nenásilí
- *„Bohům milý král Prijadaršin takto praví: není takového daru, který by byl jako štědrost při šíření dharmy, sdílení dharmy, přátelství na základě dharmy, příbuzenství na základě dharmy. Toto pak jsou: laskavost vůči otrokům a sluhům, poslušnost vůči rodičům, štědrost k přátelům, známým a příbuzným a k asketům a bráhmanům, nezabíjení živých tvorů... Když člověk takto jedná, získá tento svět a na onom světě se pro něho zrodí nekonečná zásluha.“* Ašóka, 13. skalní nápis
- *„Dharmou všech je nikomu neubližovat, být pravdomluvný, čistý, vzdát se nenávisti, být laskavý a trpělivý. Dodržování vlastní dharmy vede do nebe a k věčnosti.“* Arthašastra I.1

Indická armáda a její jednotlivé složky

- stupa v Sanchi

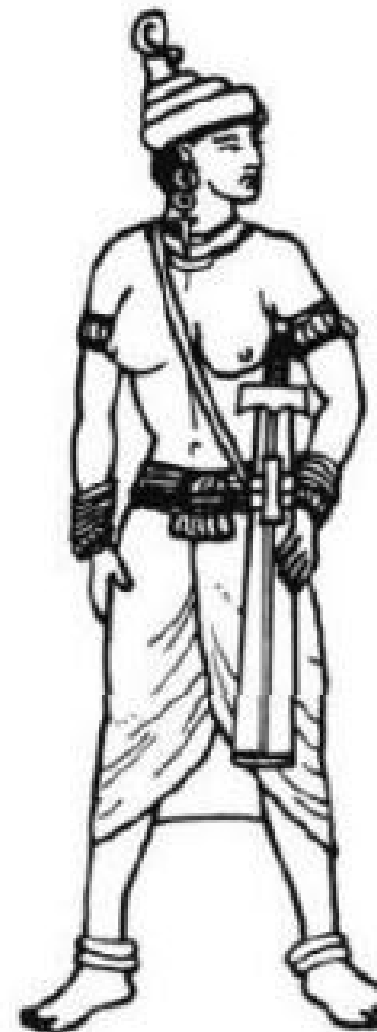
Obecná charakteristika

- Armáda je považována za jeden ze sedmi základních elementů (**prakrtis**) státu, nikoliv však ten nejdůležitější. „Kautilja s tím nesouhlasí. Neboť vojsko závisí na pokladně. Není-li pokladna, vojsko přejde k nepříteli nebo zabije svého pána.“
Arthaśāstra VIII.127
- V podstatě lze říct, že armáda jako celek byla tvořena šesti „končetinami“ (**sadanga**) – zdroji vojska
- dědičné vojsko (**maula**), žoldnéři (**bhrta**), svazové vojsko – nejspíš vytvořené cechy v nutné době války (**śreni**), vojáci podporovaní náčelníky nebo spojenci (**suhrd-balam**), zajaté vojsko (**dvisad-balam**), lesní kmeny (**ataví-balam**) – těchto šest končetin bylo používaných cca od 6 st. př. n. l. Jednotlivé oddíly jdou za sebou podle jejich kvalit
- Dědičné vojsko bylo nejvíc věrné králi, dostávalo se mu největší důvěry a bylo zřejmě i nejzkušenější. Tím, že to bylo vojsko tvořené domácími obyvateli, bylo i v jeho zájmu vítězit v bitvách
- Cechovní vojsko – šlo buď o polovojenský cech nebo klan, který nabízel své služby za peníze – na způsob švýcarské gardy, nebo se jednalo o cechy, které se živily výrobou a zároveň vojenskou profesí nebo si pro účely své vlastní ochrany vycvičilo k boji některé své
- 4 složky armády – **pěchota, jízda, vozy a sloni - chaturanga**

Královské strážkyně

- Speciální „vojenskou“ složkou, která nebyla počítána mezi součást armády, byla královská stráž
- Tvořily ji oddíly žen, které byly vyzbrojeny stejně jako vojáci jdoucí do bitvy, ale není jisté, zda krále doprovázely také na válečné pole
- *The care of the king's person is entrusted to women, who also are bought from their parents. ...*
- ***Crowds of women surround him, and outside of this circle spearmen are ranged. The road is marked off with ropes, and it is death, for man and woman alike, to pass within the ropes. Men with drums and songs lead the procession. The king hunts in the enclosures and shoots arrows from a platform. At his side stand two or three armed women. If he hunts in the open grounds he shoots from the back of an elephant. Of the women, some are in chariots, some on horses, and some even on elephants, and they are equipped with weapons of every kind, as if they were going on a campaign.***
Strab. XV. i. 53-56
- Na druhé straně se Arthašastra zmiňuje pouze o ženách vyzbrojených luky, které mají krále chránit po jeho odchodu z lože. Jejich další úlohu Arthašastra nepopisuje

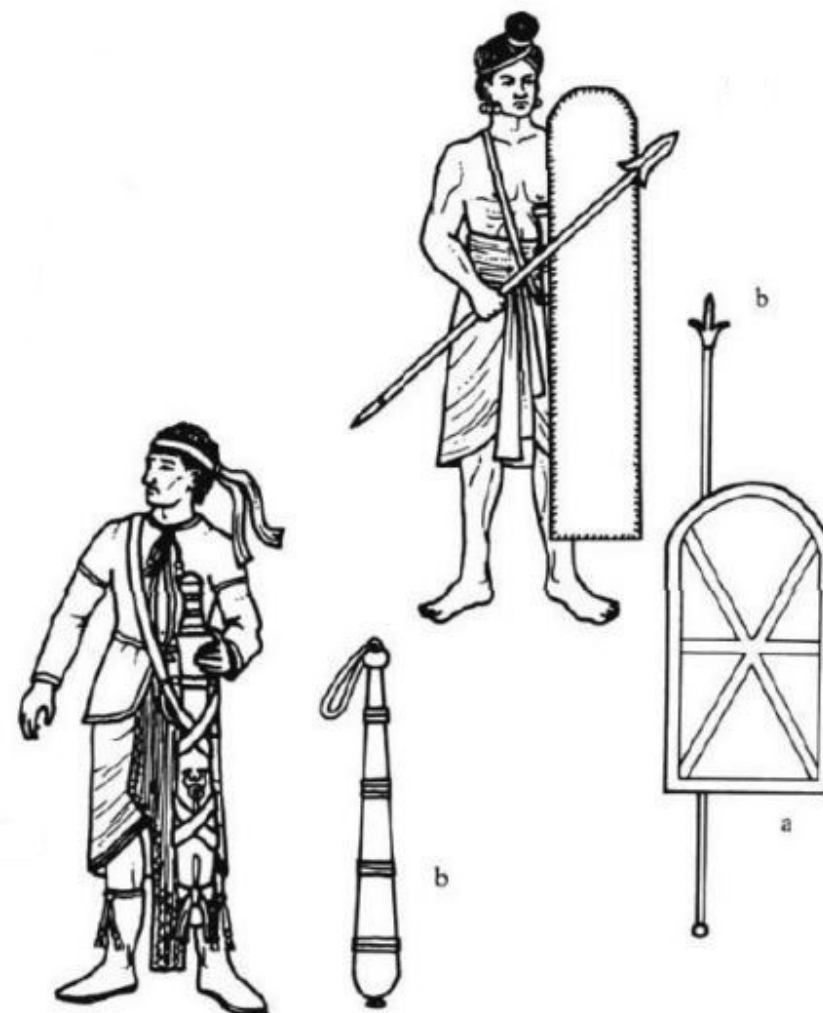
„Když král vstane z lože, nechť ho obklopí ženy lučištnice...“ Arthašastra I.18

Pěchota

- I přes to, že pěchota činila nejpočetnější složku armády, nikdy ji nebyl podle našich pramenů přikládán tak veliký význam, jako tomu bylo třeba u Řeků nebo Římanů
- „Zasazování úderů všude a vždy a tiché trestání je pak bojovou činností pěchoty.“
Arthašastra X.157
- „Nosit zbraně všude a vždy a provádět vojenské operace – to jsou úkoly pěchoty.“
Arthašastra X.154
- Výhodou pěchoty bylo, že dokázala fungovat i na těžko přístupném terénu

„S tlustými kmeny stromů a velkými kameny, s liánami, mraveništi a keři je terén pro pěšáky.“
Arthašastra X.153

Výstroj a výzbroj

- Vojáci nosili lehké oblečení, často jen bavlněný kilt sahající do středu lýtek - **dhoti**
- Na hlavě měli jakýsi turban spojený do uzlu nad čelem nebo pokud měli dlouhé vlasy, tak je spojovali do onoho uzle pomocí kusu látky
- Jako boty mohli nosit sandály, ale častěji jsou vyobrazeni naboso
- Typické jsou pro ně také různé náušnice nebo jiné šperky, které se stupňovali s vyšší hodností
- **Vojáci se štítem**
 - prameny zmiňují těžké brnění, může jít o tzv. **jalika** – brnění tvořené 5 pruhy kůže, obtočenými okolo spodní části pasu
 - tito vojáci nosili dlouhý oštěp se štítem vyrobeným např. z rákosu, potažený kůží (**kitika**), nebo ze dřeva (**hastikarna**)
 - můžeme rozlišit několik typů štítů
 - štít, který byl svou velikostí skoro stejně vysoký jako jeho nositel, ale byl o něco užší (obr. b)
 - menší, širší štít (obr. a)
 - jako zbraň nosili tito vojáci oštěpy s listovitým hrotem ze železa (takový oštěp byl označen jako **sakti**)
- **Vojáci s mečem**
 - vybavení, které voják má se nezdá být přímo typické pro většinu Indie - šlo spíše o výbavu ze severozápadní Indie
 - voják na sobě má jakýsi kabátec s rukávy, který nebyl příliš typický
 - většina Indů nosila dlouhé sepnuté vlasy
 - meč, který bojovník drží v ruce se jeví jako těžký obouruční meč (cca 1,4 m dlouhý). Arthašastra popisuje 3 druhy mečů – **mandalagra** - krátký rovný meč se zaobleným hrotem, **nistrimsa** – také krátký meč, ale se zahnutým hrotem – možná spojitost z řeckým **kopis**, a **asiyasi** – který nejspíše odpovídá onomu obouručnímu meči.

Lučištníci

- Používaly luky vyráběné z bambusu
- Velikost luků odpovídala výšce samotného střelce
- Při stříbě si lukostřelec prý pomáhal tím, že si luk zapřeli o levou nohu u země
- Arrianos dokonce říká, že vystřelené luky šípy byly tak silné, že je nedokázalo zastavit ani štít ani brnění

„The foot-soldiers carry a bow made of equal length with the man who bears it. This they rest upon the ground, and pressing against it with their left foot thus discharge the arrow, having drawn the string far backwards : for the shaft they use is little short of being three yards long, and there is nothing which can resist an Indian archer's shot, neither shield nor breastplate, nor any stronger defence if such there be.“
Arr. Indica XVI.

- Podle reliéfů nosili lučištníci na levé ruce nátepník a možná i nějaký chránič na prsty na pravé ruce
- Jak bojovníci se štítem, tak také lučištníci byli vybaveni sekundární zbraní – krátkým mečem, nejspíš **mandalagra** nebo **nistrimsa**

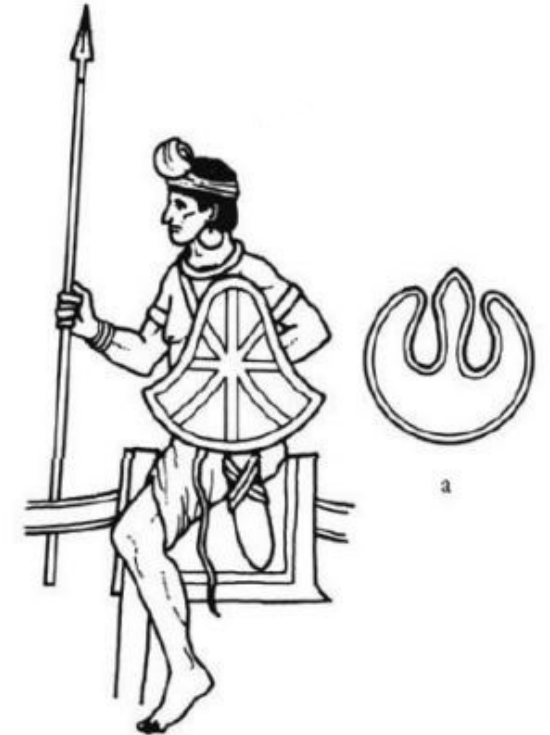

Jízda (kulam)

- Význam jízdy se postupem času stupňoval a již ve 4 st. př. n. l. lze pozorovat její užitečnost oproti válečným vozům, i přes to se nikdy nestala hlavní silou indické armády
- Prameny popisují její činnost a úkoly následovně:
- *„Nájezd, objížďení, prorážení, ústup, zpevnění pozic po útoku, sevření jako obručí, nepravidelný pohyb, obkroužení, rozprášení, návrat zpět po předstíraném útoku, ochrana rozbitých jednotek podél bitevní linie, vpředu, na bocích i vzadu a pronásledování rozbitých jednotek nepřítele – to je bojová činnost jízdy.“*
Arthašastra X.157
- *„Provádět průzkum území, zastávek a lesů, vybírat trasy bez nerovností, s vodou, brody, s vyhovujícím větrem a slunečními paprsky, ničit nebo ochraňovat zásoby a zálohy, zajišťovat a upevňovat vojsko, podnikat výpady, bránit nepříтели jakoby roztaženými pažerami, zasazovat první údery, vnikat, provádět průlomky, povzbuzovat, zajímat, vyprošťovat, měnit trasu, pronásledování, odvážet prince do bezpečí, přepadat z týla a boků, pronásledovat slabé, doprovázet a shromažďovat – to jsou úkoly jezdeckva“*
Arthašastra X.154

- Jezdci byli lidé nízkého společenského postavení
- Prameny rozlišují jak těžkou, tak také lehkou jízdu, ale dále ji nijak nespecifikují – „*Jízdní útvar má uprostřed opancéřované koně, na bocích a křídlech pak koně bez pancíře.*“ *Arthaśastra X.155*
- Pokud bychom pokládali jako těžké brnění zmíněnou **jaliku** (kožené brnění), pak by tuto část výzbroje nosila těžká jízda
- Mezi jejich zbraně patřilo kopí a také malý štít (obr. a)
- Je otázkou na kolik využívali Indové jízdní lučištníky, prameny nic takového nenaznačují
 - Vyobrazení jezdce na koni držícího luk můžeme najít na mincích z doby Guptovců (240-590 n. l.), Takový motiv nás však může vést k domněnce, že šlo o záležitost čistě aristokratickou

Čandragupta II. (vládl 375 – 415 n. l.)

- Vyobrazení Čandragupty II. jako jízdního lučištníka

- Indové byli důslední také při výběru koní jak dokládá *Arthašastra*
- **Výběr koní**
 - *„Z použitelných koní jsou nejlepší v Kámbódže (části dnešního Pákistánu), Sindhu (oblast kolem dolního toku Indu, dnešní Pákistán), Áratty (Kraj v Paňdžábu) a Vanáju (část Arábie nebo Persie) a průměrní z Báhlíky (Baktrie), Pájéje, Suvíry (horní tok Indu) a Titaly (dnešní Urísa); ostatní jsou podřadní. Nechtě je jich všech používáno pro válečnou nebo tahounskou práci podle toho, zda jsou ohniví, poslušní nebo pomalí.“* *Arthašastra II.47*
- Nezaměřovali se pouze na zemi původu, ale také na fyziologii zvířat
 - *„Hlava nejlepšího koně měří dvaatřicet angul (cca 60 cm), délka pětkrát tolik (3 m), bérce dvacet angul (cca 37 cm) a výšku má čtyřnásobnou (cca 150 cm).“* *Arthašastra II.47*

Vozatajstvo

- Oproti védskému období začal význam válečných vozů v indické armádě postupně upadat. V Bitvě u Hydaspes se jasně ukázala těžkopádnost a nevhodnost nasazení vozů na nevhodném terénu. Proto se počty vozů v armádách indických panovníků postupně snižovaly a byly nahrazovány jízdou
 - Používání vozů pokračovalo nejspíš i po pádu Maurské dynastie, i když o tom nemáme přímé zprávy. Nicméně po vpádu Skýtů v 1. st. př. n l., kteří dobyli západní části Indie – Takšašilu, a Paňdžáb a kvůli jejich způsobu boje mohli být Indové dnuceni nespoléhat ani moc nevyužívat vozy, ale více se zaměřit na jízdu.
- Ani v řeckých pramenech nenajdeme takové zmínky, které by ukazovaly na vysokou důležitost vozů
- *„The entire force--men-at-arms, war-horses, war-elephants, and all—are maintained at the king's expense.“* Diod. II. 35-42
- *„In fact no one invested with kingly power ever keeps on foot a military force without a very great number of elephants and foot and cavalry. „* Solin. 52. 6-17

- Úkoly vozatajstva popisují prameny následovně:
- *„Tytéž činnosti s výjimkou návratu zpět po předstíraném útěku a dále postup vpřed, ústup a boj na místě ve vyhovujícím terénu – to je bojová činnost vozatajstva.“* *Arthaśastra X.157*
- *„Ochraňovat své vojsko, odrážet v bitvě armádu o čtyřech složkách, zajímat, vyprošťovat, spojovat rozbité, rozbíjet spojené, nahánět strach, dodávat vojsku respekt a dělat hrozný hluk – to jsou úkoly vozatajstva.“* *Arthaśastra X.154*

Výbava vozů

- Konstrukce vozů se snažila být co nejlehčí, proto byl vůz tvořen jen dřevěným rámem potaženým kůží. Ve spodní části byla dřevěná náprava (**aksa**), k ní byla připevněná osová tyč (**isa, prauga**), která byla na druhé straně zakončena jhem (**yuga**). Jho bylo pouze jedno a to i v případě, že vůz táhli 4 koně
- Objevují se také zprávy o sedadlech na vozech – **vandhura** (pro vozataje) a **talva** (pro válečníka)
- V pramenech se objevují také informace o deštnících – **chattra**, které se na vozech používaly, nicméně s těmi bychom se pravděpodobně setkali pouze na obřadních vozech

Počty bojovníků a koní

- Počty mužů na vozech se mohly různit, podle velikosti vozu a množství koní, kteří jej táhli
- I písemné prameny nám poskytují rozličné údaje, ale takovým ideálním počtem byly 3 lidé – vozataj a dva střelci, popř. střelec a voják se štítem
- *„In addition to the charioteer, there are two fighting men who sit up in the chariot beside him.“* Strabo XV.1.52

Chapter XIV.—Battle with Porus on the left bank of the Hydaspes—Porus being defeated surrenders

He was already in full march at the head of his army, which he had divided into two columns, when the tidings reached Porus that the bank was occupied by a military force, and that the crisis of his fortunes was now imminent. In keeping with the infirmity of our nature, which makes us ever hope the best, he at first indulged the belief that this was his ally Abisares come to help him in the war as had been agreed upon. But soon after, when the sky had become clearer, and showed the ranks to be those of the enemy, he sent 100 chariots and 4000 horse to obstruct their advance. The command of this detachment he gave to his brother Hages.¹ Its main strength lay in the chariots, each of which was drawn by four horses and carried six men, of whom two were shield-bearers, two, archers posted on each side of the chariot, and the other two, charioteers, as well as men-at-arms, for when the fighting was at close-quarters they dropped the reins and hurled dart after dart against the enemy.

But on this particular day these chariots proved to be

Typy vozů

- I v případě vozů nás Arthašasta detailně informuje o velikosti vozů – rozlišuje až 7 typů velikostí

- *„Vůz má deset puruš na výšku (220 cm) a dvanáct na délku (264 cm). Ubírále-li z délky po jedné puruši (22 cm) až po šest, dostaneme dalších šest typů.“*

Arthašastra II.49

- Vozy se samozřejmě nepoužívaly pouze pro vojenské účely

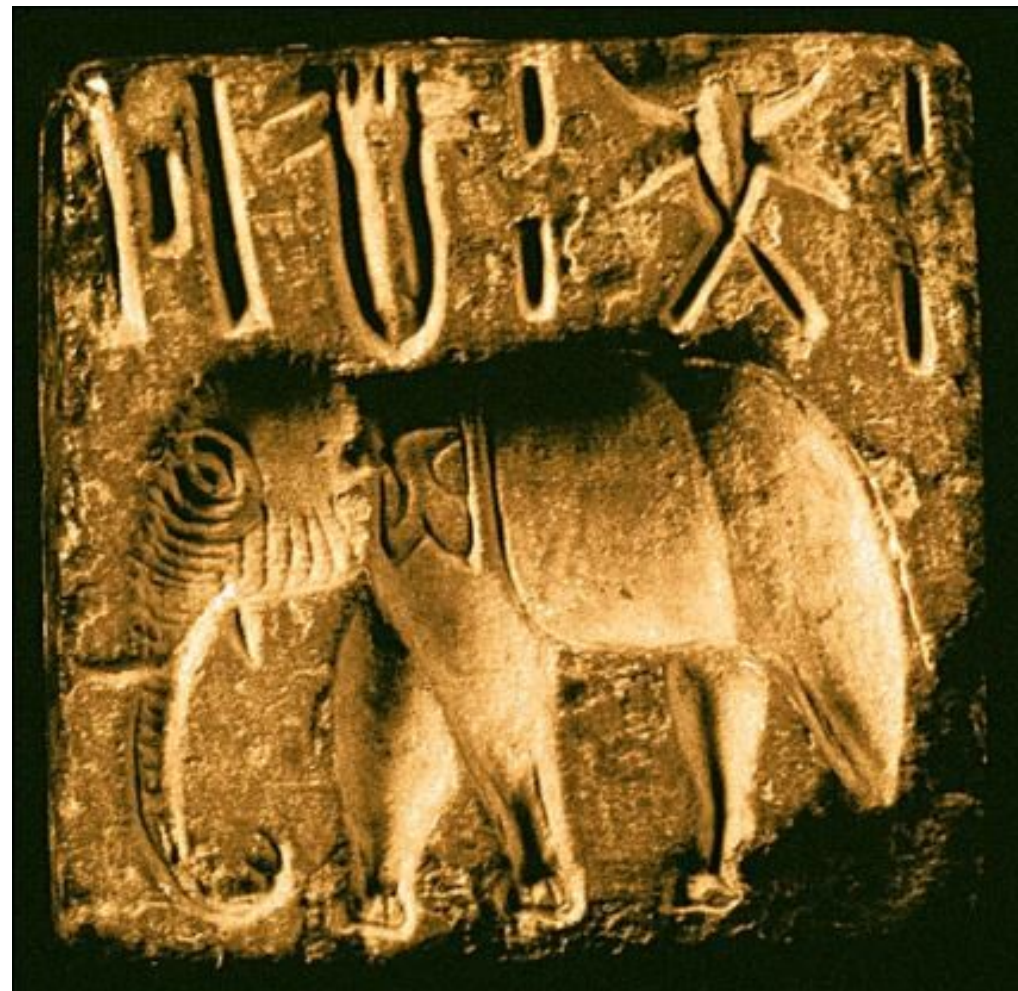
- *„Dohlížitel, nechť nechává vyrábět chrámové vozy, vozy ke slavnostem, válečná vozidla, cestovní vozy, vozy k útoku na nepřátelská města a cvičné vozy.“*

Arthašastra II.49

Sloni

- Sloni byli známí již lidem harrapské kultury z povodí Indu, jak nám dokládají nálezy pečetidel s vyobrazením slona. Žádné důkazy nám nepotvrzují využití slonů pro vojenské účely v této době (2600-1900 př. n. l.). Můžeme se pouze domnívat, že sloni mohli být používáni pro stavební práce nebo přesun těžkého materiálu
- Z přelomu 6. a 5. století př. n. l. pochází záznam o králi Bimbisárovi z Megadhy (558 – 491 př. n. l.), jehož sloni nosili na klech kovové „výstuže“ s bodci. Tento záznam můžeme pokládat za první doloženou zmínku využití slonů pro válečné účely v Indické armádě

Slon, který se v Indii využíval byl tzv. slon indický (*elephans maximus*)

Výhody slonů v armádě

- Slon byl využíván pro svou **velkou hmotnost, výšku a sílu**, díky čemuž dokázal snadno **zašlápnout nebo srazit k zemi nepřátelské vojáky**
- Velkým přínosem byl též **psychologický efekt zastrašení**
- Slonovou předností je též **silná pokožka**, která jej dobře chránila proti hlubšímu proniknutí šípů či oštěpů do těla
- Fyzické proporce slonů byly vhodné také pro **dobývání pevností**, buď při **přinášení materiálu na stavbu obléhacích zařízení** nebo při **samotném bourání zdí z méně pevných materiálů**

Nevýhody slonů v armádě

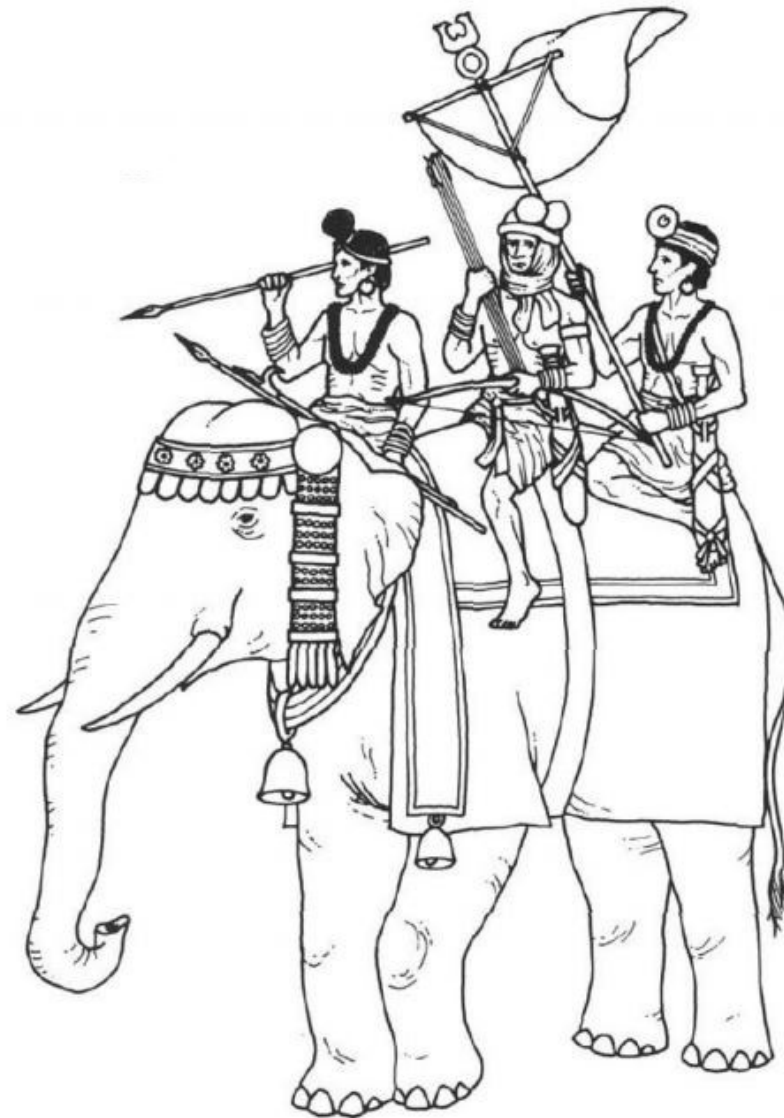
- Sloni se sice dokážou dobře pohybovat i **na nerovném terénu**, ale jejich **pohyb je pomalejší**
- Slon **musí dodržovat zaběhnutý denní režim**, jinak se stává **nervózním, podrážděným a agresivním**.
- I skutečnost, že slon je živočich **žijící ve stádu** mohl mít negativní efekt, pokud byl obrácen na útěk vůdce stáda, druzí ho často následovali
- S jedním slonem cvičil a pracoval pouze jeden ***mahout***, **pokud byl tento jezdec v boji zabit**, mohl být daný **slon pro další boj nepoužitelný**, protože nebyl dobře sžitý s novým jezdcem
- **Ekonomické náklady** spojené s chovem slonů nebyly malé, slon spotřebuje cca. 100-250 kg potravy denně

Úkoly a činnosti slonů v armádě

- I o činnostech válečných slonů máme díky pramenům velký přehled. S porovnáním s ostatními složkami armády je jim přikládán větší význam a hrají důležitější roli v celé armádě
- *„Tytěž činnosti s výjimkou rozprášení, a dále ničení všech čtyř druhů vojska, ať už kombinovaných či jednotlivých, údery na křídlech, bocích a uprostřed, náhlý přepad a noční útok na spícího nepřítele – to je bojová činnost slonů.“* Arthašastra X.157
- *„Postupovat v čele, dělat nové cesty, zastávky a brody, odrážet nápor, jako roztaženými pažema, stát, jít a sestupovat při překračování vody a při sestupech, vstupovat do nerovných a obtížných terénů zakládat a hasit požáry, samostatně dobývat vítězství, spojovat rozbité šiky, rozbíjet celistvé, zachraňovat při pohromě, zasazovat údery, nahánět hrůzu, zstrašovat, dodávat vojsku respekt, chytat, vysvobozovat, prolamovat hradby a věže a přinášet i unášet pokladnu – to jsou úkoly slonů.“* Arthašastra X.154

Vybavení slonů

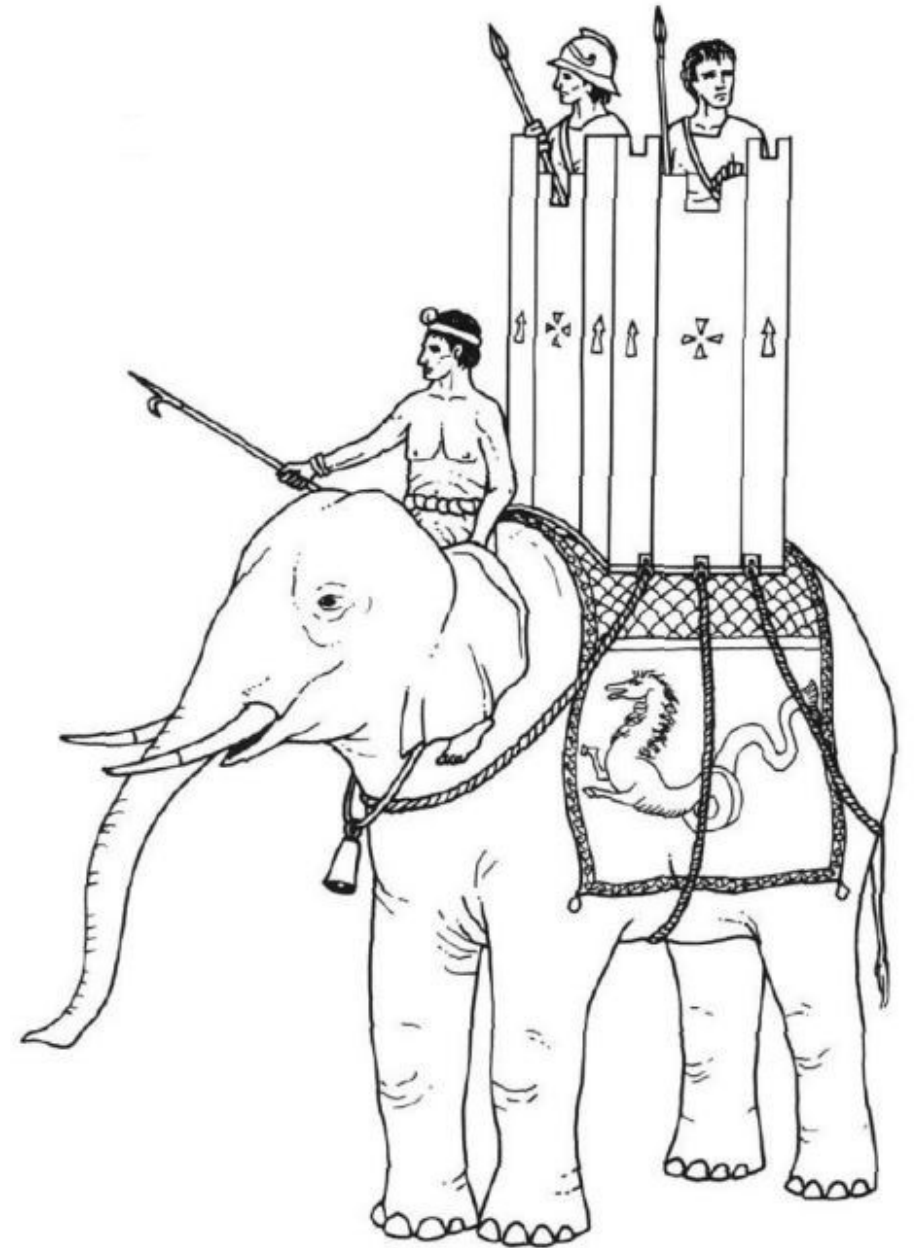
- **paristara** – velký, měkký zdobený obdélník látky položený na slonových zádech, aby ho jednak chránil před přímým slunečním svitem, ale také pro pohodlnější sezení jezdců. **Paristara** byla ukotvena na sloním břicho provazem nebo koženým páskem a k ní pak byla připevněna tzv. **hatthathara**. Jednalo se v podstatě o svazek provázků, kožených pásků nebo i kovových řetízků, které svým pohybem ve větru odháněly bodavý hmyz z oblasti sloních očí a uší
- Sloni nosili i jeden nebo více **zvonů**. Ty však nehrály roli ani tak v bitvě, ale především mimo ní. Sloužili mahoutovi pro orientaci, když byl slon puštěn, aby si sám našel potravu

Válečný slon 6 st. př. n. l.

Howdah

- Proutěná nebo dřevěná věž připevněná ke slonímu hřbetu, která střelcům umožňovala pohodlnější jízdu, ale hlavně přesnější střelbu
- Způsoby ukotvení věže byly různé. Někteří popisují, že hlavním kotvicím prvkem byl masivní kožený řemen, který slona objímal kolem pasu. Lana kolem krku a nohou pak udržovala věž nehybnou. Častěji se ale setkáváme s tříbodovým ukotvením, kdy je věž ke slonovi připevněna řemeny kolem krku, pasu a pod ocasem
- I přesto, že využití howdahu není přímo zmíněno v bitvě u Hydaspes, jedná se původně o indický vynález. Vezmeme-li v potaz, že Póros byl králem spíše lokálního významu, lze se domnívat, že jeho armáda nemusela disponovat „nejmodernějším“ vybavením

Slon s howdahem

Bojovníci na slonech

- **Mahout/ankusadhara** (odvozeno od slova **ankusa** – poháněcí hák ; slovo mahout je moderní označení pro poháněče slona, v dobových pramenech se setkáme s druhým zmíněným termínem) bývali vyzbrojeni vrhacími oštěpy, malým štítem a bronzovou přilbou, jejíž zadní část zakrývala mahoutův zátylek a chránila ho tak před spálením, zatímco přední část byla prodloužená, aby jezdcům nesvítilo slunce do očí. Mahouti se odívali do látek světlých odstínů, které nepohlcovaly mnoho světla a zabraňovaly tak jejich přehřívání. Ze stejného důvodu si na bílo barvili i vousy
- **Válečníci (gajarahah nebo hasti-sadinah)** byli vyzbrojeni oštěpy nebo luky v počtu dvou, ale výjimečně až čtyř mužů. V pramenech se objevují informace až o 12 lidech „na“ slonovi. To lze snadno vysvětlit tím, že na slonovi jeli pouze 4 bojovníci a zbylých 8 tvořilo jakousi podpůrnou jednotku, která měla slona chránit před pozemními útoky
- *„The war-elephant, either in what is called the tower, or on his bare back in sooth, carries three fighting men, of whom two shoot from the side, while one shoots from behind. There is also a fourth man, who carries in his hand the goad wherewith he guides the animal, much in the same way as the pilot and captain of a ship direct its course with the helm.“* Podle něj jeli na slonovi 3 lučištníci a jeden „řidič“ Aelian, Hist. Anim. XIII. 10.
- *„The warelephant carries four men--three who shoot arrows, and the driver.“* Strab. XV. 1. 50-52

Výchova

- Byl-li slon násilně odchycen, vypěstoval si jistou nedůvěru k lidem, která u něho přetrvala až do konce života a která byla u válečného slona ceněná. Pokud by se ale slon narodil v zajetí, tuto agresi k lidem by postrádal a choval by se k nim spíše mírumilovně, jak je pro něho přirozené. Z ekonomického hlediska bylo také výhodnější slova odchytit už v dospělejším věku, jelikož slon spotřebuje hodně potravy a vody. Sloní pregnancy navíc trvá téměř dva roky a rodí se **pouze jedno mládě**, tudíž i produkce slůňat byla z ekonomického pohledu nedostatečná.
- Na vojenský výcvik byl slon dost starý **až v deseti letech**. V armádě si nejvíce cenili **samců mezi 30. a 40. rokem** života. Při výcviku musel mahout postupovat individuálně. Sice existovaly postupy výcviku, kterými slon prošel, ale vždy záleželo na mahoutovi, aby odhadl správně chvíli, kdy je slon připraven pro danou fázi cvičení. Důraz se kladl na výcvik používání chobotu. Pro tyto účely se nasazoval **štíť, který chobot chránil**, čímž byl slon přesvědčen, že je možné chobot použít bez zranění. Štíty naneštěstí omezovaly slony v pohybu a nemohly tak být užity v bitvě.
- *„Nejlepší je slon čtyřicetiletý, sedm aratni vysoký, devět dlouhý a deset kolem pasu.“ Arthašastra II.48.*
- Mahouti sedící za krkem slona udávali rozkazy komplikovaným systémem kopů a dotyků ankem. Ankus je hlavním nástrojem mahouta, který sestával z ostrého háku na dřevěné násadě o délce 30 cm, popřípadě 150 cm, byl-li slon ovládán ze země. Ostří anku sloužilo k ochromení slona, pokud byl splašený nebo rozrušený, ale většinou se používalo pouze k vyjmutí ostrých kamenů zapíchnutých v chodidle slona nebo k seškrábnutí bláta z jeho zad.

Odchyt

- Z ekonomických důvodů nebylo žádoucí vychovávat slony od slůňat, ale chytat již dospělé jedince. K jejich odchytu se využívalo vícero různých technik. Některé z nich byly více efektivní, u jiných zase hrozilo, že, přestože bude slon odchycen, velmi snadno se mohl při odchytu zranit
- „*V létě je čas k lovu. Lovit je třeba dvacetileté.*“ *Arthašāstra II.48.*
- **Koonkies** - Lovci, kteří seděli na ochočených slonech, nejprve museli najít ojedinělého divokého slona nebo ho oddělit od stáda. Následně byl lovený slon hnán až na pokraj únavy, a poté ho lovci svázali na krku či nohou. Vyskytovala se i jiná varianta metody koonkies, která rafinovaně využívala slabého zraku divokých slonů. Lovci se na domestikovaných slonech mohli údajně přiblížit velice blízko k těm divokým a svázat několik z nich, než se stádo rozuteklo
- **Keddah** - Pomocí této techniky bylo možné uchvátit rovnou celé stádo. Pro tuto metodu bylo třeba vykopat kruhový příkop o délce přibližně jednoho kilometru a navršíť za příkopem val z přebytečné hlíny. V jednom místě byl poté přes příkop položen jednoduchý most pokrytý hlínou či trávou, zatímco na druhé straně lovci vykopali ve valu tunel, ve kterém se skryli před sluncem, a ze kterého mohli pozorovat příchozí slony. Stádo mohlo být do ohrady nahnáno ohněm nebo křikem, ale elegantnější způsob byl nalákat ho na několik ochočených samic umístěných uvnitř. Účelem této metody bylo nechat slony hladovět, aby zeslábli

Vojsko na bojišti

- Před každou bitvou bylo třeba zvolit vhodné prostředí, kde se měla obě vojska střetnout. Tato volba ležela vždy na nejvyšším vojenském veliteli. Aby mohl být využitý plný potenciál vojska, bylo třeba hledat ideálně rovný terén bez větších překážek se suchou zeminou, která umožňovala dobrý pohyb jak pro slony, tak i pro válečné vozy
- *„Ideální terén pro pěchotu je bez trní, není příliš nerovný, a poskytuje možnost ústupu. Výtečný terén pro jízdu má dvakrát větší prostor k ústupu, je bez bláta, vody a močálů a je prost oblázků. Výtečný terén pro slony je pokryt prachem, blátem, vodou, rákosím a travou, je bez švadanštrového trní a prost překážek stromů s velkými větvemi. Výtečný terén pro vozy je pln vodních nádrží a úkrytů, nerozrytý, neblátivý a umožňující se otočit.“*

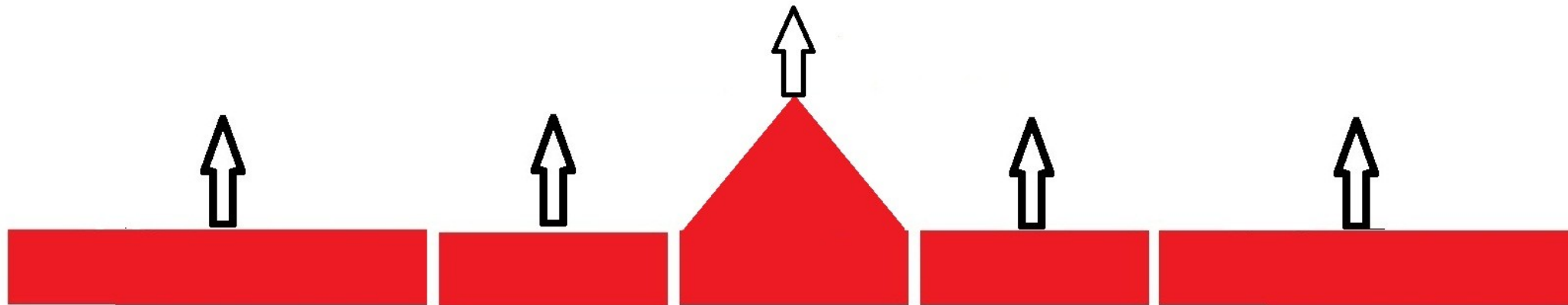
Arthašastra X.153

Uspořádání vojska

- I ohledně uspořádání vojska jsme velmi dobře informovaní z indických pramenů. Máme tak k dispozici údaje o ideálních rozestupech mezi jednotlivými částmi vojska. Zda byly tyto vzdálenosti striktně dodržovány není příliš pravděpodobné, ale je zajímavé, že Arthašastra pamatovala i na tyto údaje
- *„Odstupy mezi jednotlivými pěšáky, nechť jsou jedna šama (25 cm), mezi jezdci na koních tři šamy (75 cm), mezi vozy a slony pět šam (125 cm).“*
Arthašastra X.155
- *„Pět aratni tvoří jeden dhanus (225 cm). V takových rozestupech, nechť umístí lučištníky, o třech dhanusech (675 cm) jezdce na koních a po pěti (1125 cm) na vozech či slonech. Mezera mezi oddíly na křídlech, v bocích a uprostřed, nechť měří pět dhanusů (1125 cm)“*
Arthašastra X.155
- Prameny nám poskytují také informace o přibližných velikostech „základních“ vojenských jednotek, avšak tyto informace se dosti různí.
- Arthašastra zmiňuje, že základní jednotka je složena ze 45 slonů, 45 vozů, 225 jezdců a 675 pěšáků a že pět těchto oddílů tvoří něco jako římská legie (**samavyuha**)
- Jiné zdroje udávají, že základní jednotkou je **patti** – složené z 1 vozu a slona, 3 jezdců a 5 pěšáků
 - 3 **patti** pak tvoří **senamukha**, 3 senamukha zase **gulma** a kompletní armáda **aksauhini** čítá 21 870 patti

Vojenská taktika

Garuda vyuha (eagle like array)

wing

Flank

Front

Flank

wing

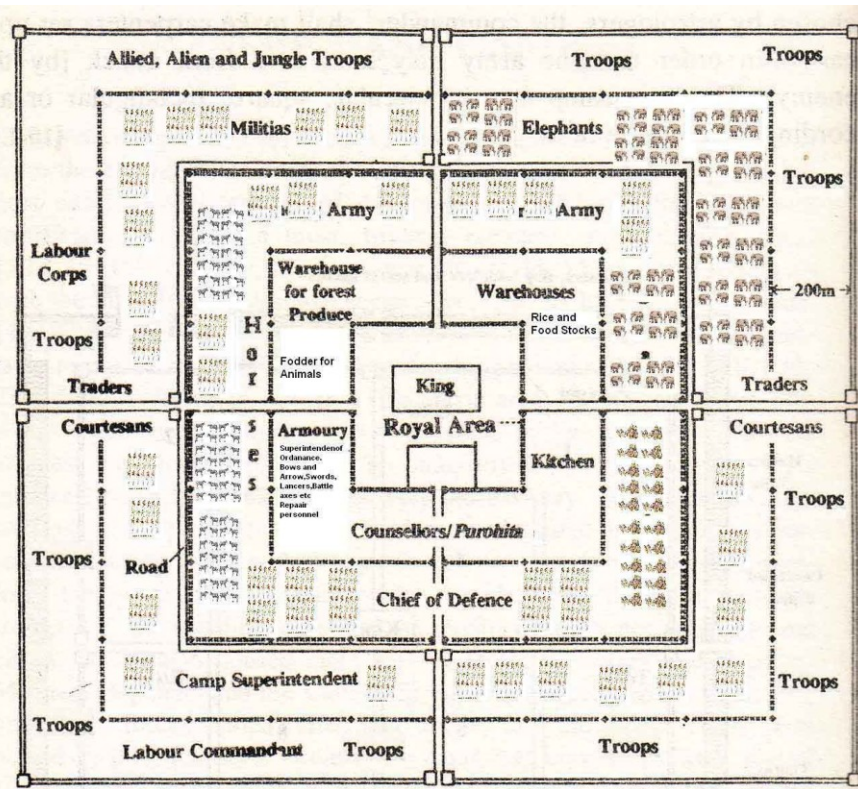
(Front made to buldge out)

- Vojenský šik se skládal z křídel (**paksau**), boků (**kaksau**), středu (**urasyam**) týlu (**pratigraha**). Základní šiky potom mohly tvořit různé tvary podle potřeby. Arthaśāstra rozlišuje 4 tvar šiků - hole (**danda**), hada (**bhogu**), kruhu (**madala**) a nesevřený šik (**asamhata**). Tvar hole má dále 17 variant, tvar hada 5, tvar kruhu 2 a nesevřený šik 6 variant
- **Tvar hole** provádí operace rovnoměrně křídly, boky i středem
- rozbíječ (**pradara**) – boky pronikají dopředu
- posilovač (**drhaka**) – křídly i boky jsou staženy zpět
- nesnesitelný (**asahya**) – stažena jsou jenom křídla
- sokol (**syena**) – obě křídla stojí, postupuje jen střed
- luk/bukový luk (**capa, capakuksi**) – pevný nebo zpevněný (**pratistha, supratistha**) – střed stojí a křídla postupují

- **Tvar hada** provádí operace křídly, boky i středem nerovnoměrně
- postupující hadím pohybem (*sarpasari*) – nejsou přesně definované
- jako močí kráva (*gomutrika*) - nejsou přesně definované
- kára (*sakata*) – dva oddíly uprostřed a křídla ve tvaru hole
- krokodýl (*makatra*) – opačné řazení káry
- Ve **tvar kruhu** splývají křídla, boky a střed v jedno.
- ze všech stran dobrý (*sarvatobharda*) – obrácen na všechny strany (tedy směrem ven)
- nepřemožitelný (*durjaya*) – boky zůstávají jako obvykle, střed je rozdělen na dvě části a křídla na čtyři
- **Nesevřený šik** nespojuje ani křídla, boky ani střed.
- hromoklín (*varja*) – tvořeno 5 oddíly, záleží, jaký tvar utvoří
- ještěrka (*godha*) - tvořeno 5 oddíly, záleží, jaký tvar utvoří
- ohniště (*udyanaka*) - tvořeno 4 oddíly
- vraní noha (*kakapadi*) - tvořeno 4 oddíly
- půlměsíc (*ardha-candrika*) - tvořeno 3 oddíly
- kraborohý (*karkata-srangi*) - tvořeno 3 oddíly

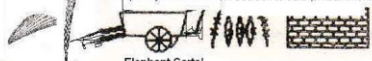
Vojenský tábor

- Vojenský tábor najdeme pod termínem - **sivira** nebo **skandhavara**
- Arhašastra nás neinformuje o tom, jak mělo vypadat ideální místo pro stavbu tábora, ale lze předpokládat, že v ideálním případě šlo o pozici blízko řeky kvůli dobrému zásobování pitnou vodou
- Stavba podléhala přesně stanoveným pravidlům – tábor měl být opevněn příkopem (**khata**), valem (**vapra**), hradbou, branami a strážnými věžemi (**attalaka**), a také rozdělen do několika sekcí
- *„Na pozemku schváleném znalci stavitelství, nechť velitel, tesaři a hvězdopravci založí tábor, kulatý, podlouhlý nebo čtvercový podle povahy terénu, se čtyřmi vchody, šesti cestami a devíti sekcemi, opatřený příkopy, hradbami, valy, branami a věžemi, a to při ohrožení i při pobytu vojska. Na severní devítině střední části, nechť vybudují obydlí pro krále, dlouhé sto dhanusů a poloviční co do šířky, v jehož západní polovině budou vnitřní komnaty. A na jeho okraji, nechť je umístěna palácová stráž. Vpředu bude audienční síň, napravo pokladna a úřady k vydávání rozkazů a provádění děl, nalevo pak stáje pro slony, koně a vozy určené ke královu používání. Dále v rozestupu sto dhanusů čtyři prostranství obehnaná kárami, ploty z trnitého křoví, sloupy a valy. První vpředu je pro ministra a dvorního obětníka, se skladištěm a kuchyní vpravo a skladem lesních produktů a zbrojnicí vlevo. Druhé je pro ubytování dědičných a námezdních vojsk, pro koně a vozy pro vojevůdce. Třetí pro slony, skupinová vojska a kontrolora. Čtvrté pak pro pracovní síly, velitele, vojsko spojenců, vojsko ukořistěné nepříteli a vojsko lesních kmenů s jejich vlastními veliteli. Kupci a ženy živící se svou krásou, nechť se utáboří podél hlavní cesty. Mimo tábor též lovci, psovodi, lidé s bubny a ohněm a ukryté strážce. Na místě, odkud by mohl zaútočit nepřítel, nechť dá umístit studny, vlčí jámy a ostnaté dráty. Strážce, nechť se střídají v osmnácti skupinách. A nechť hlídají i ve dne, aby odhalili zvědy. A nechť zakáže hádky, pití, shromažďování a hru v kostky a zajistí střežení pečeti. A králův zástupce, nechť nechá uvěznit vojáka, který by se vrátil z vojska bez písemného rozkazu.“* Arhašastra X.147

Detail of Fortification

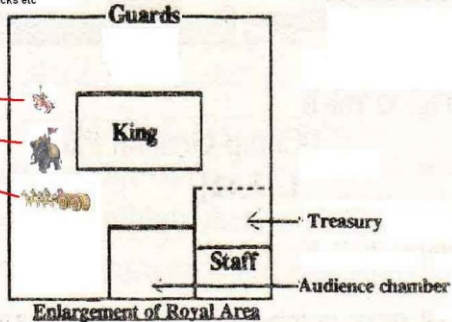
The Carts used to carry baggage of the Army and Thoney and Poisoness branches were used as temporary Fortification, in addition to earth embankments

Elephant Cart/ Bullocks etc

The Tent and Protection from Sun and Rain was Talipot leaves. Two of them made a tent.

- Gemunu's Mare
- Dighathunika
- Royal Elephant
- Kandula
- Queen Viharamahadevi's Chariot

The Base Camp-Disposition
{10.1.2-10}

